

zeg een twee-driehonderd personen waren geweest. Maar dat leek er niet naar. In minder dan geen tijd waren er reeds driehonderd van wie de tempel waren binnengedruipen, gedoopt; een zoo groot aantal, dat er maar enkele van de zeer groote kerkgebouwen in ons land zijn, die zulk een schare op eenmaal bevatten kunnen. En heel die schare nu was aangegrepen, niet doordat ze joelen of zingen gingen, maar door een inwendige aangrijping van den Heiligen Geest in hun ziel.

Vrees kwam over alle ziel. Niet angst, schrik, bezorgdheid, maar vrees zoals de Schrift gezegd wordt van vrees des Heeren, en wat dit is, weet ieder onzer wel. In het gewone leven kunnen we soms uren, zoo niet dagen doorleven, zonder dat de indruk van Gods majesteit, heiligheid en genade ons overweldigt. Dat we wel gelooven, o, zeker, maar zonder dat 't geloof ons in actie zet. En nu betekende deze vrees des Heeren, dat we ons openen overmeesterd gevoelen door den indruk die van God in ons gewerkt wordt; een indruk die teweeg brengt, dat weer die eerbied voor het heilige ons vervult; en het ons te moede wordt, als naderden we voor Gods heilig aanschijn.

Juist zoals een ordinar burger met ontzag vervuld wordt als hij onze Vorstin mag naderen, zodat hij voor een oogenblik stil in zichzelf wordt, zich zoo goed mogelijk tracht te houden, en met zorg de woorden kiest die hij uit zal spreken, zoo ook komt er over Gods kind zeker gevoel van eerbiedige ontzetting, zoo dikwijls hij den Koning der koningen mag naderen. Iets wat ten deele reeds het geval is, zoo dikwijls we onze knieën in aanbidding buigen, maar ons nog veel sterker aangrijpt, als we onder een bijzondere, buitengewonen indruk van Gods hoogheid en majesteit geraken, 'niet door het dreunen van een machtig onweer, door een gruwel waar we van ijlen, of door een sterven dat we zien en dat ons aangrijpt.

En zoo nu, zegt Lucas, was het op dien eenigen Pinksterdag. Heel die groote schare van driehonderd personen was op eenmaal zichzelf niet meer meester, en geraakte zoo sterk onder den indruk van wat de Heilige Geest in het hart wrocht, dat vrees over haar kwam, vrees over alle ziel.

En juist dat: Over alle ziel, was bijna nog merkwaardiger dan de vrees zelf.

Allen die geloofden, zoo staat er toch, waren bijeen en hadden alle dingen gemeen. Ze waren dagelijks tederachtelijk in den tempel volhardende, en ze aten te samen met verheuging en in eenvoudigheid des harten. En dit niet alleen het eerste oogenblik, maar dag na dag. Er staat toch, dat ze „volhardende waren in de leer der apostelen en in de gemeenschap“.

Dit nu was iets wonders. Let er toch wel op, dat die driehonderd bestonden uit vreemdelingen uit alle streken van Azië en Europa, Parthen en Meders, Klamieten, menschen uit Pontus en Egypte, Romeinen, Kretsen en Arabieren. Heel een schare van Joden en Jodengenooten, die uit alle oorden met het feest naar Jerusalem waren gekomen, maar voor de overgrote meerderheid elander van te voren nooit gesien hadden. Personen, die elander van naam zelfs niet kenden en nu voor 't eerst elander in het aangezicht zagen. En toch, die duizenden elander vreemde menschen voelden zich als plotseling en met een tooverslag zoo innig en teeder aan elander verbonden, als hadden ze steeds in eenzelfde familie saamgeleefd. Zelfs verkochten de rijken hun huizen en landerijen, en deden van de opbrengst uit aan wie behoefte hadden. Natuurlijk was er wel een groepje bij, dat uit Galilea herkomstig was en Jesus was nagevolgd, en die zullen van elkaar wel hebben afgeweten, maar de meesten waren elkaar geheel vreemd, en voelden zich desmeteen zoo aan elander verbonden, dat 't vrees was die over aller ziel viel, en dat niet maar voor een kort oogenblik, maar zoo dat ze „volhardden in de gemeenschap“.

Duidelijker kon nooit blijken, hoe 't niet een familieband en niet een vriendschapsband was, die hen saambond, maar een band dien de Heilige Geest om hun aller hart sloeg. Zonder te weten hoe, waren ze op eens in het mystieke Lichaam van Christus ingelijfd. En nu voelden ze zich door den band van dat Lichaam van Christus teeder omklemmen. In Christus voelden ze zich één. Niets was er dat meer scheide. Het was één Geest, en uit dien éénen Heiligen Geest vloede de liefde in aller hart. En dat was hun Pinksteren.

Zóó kan 't vanzelf op ons Pinksteren niet zijn. Voor ons toch is het Pinksteren dat we ditmaal vieren, niet de dag van onze bekeering en toebrenging tot Christus. Het gebeurt nog wel, dat iemand juist op Pinksteren uit den dood tot het leven overgaat, en God geve, dat 't ook ditmaal over meer dan één Gods engelen doe juichen, maar verreweg de meesten onzer vonden reeds vroeger den weg des heils. Voor ons is daarom ons jaarlijks terugkerend Pinksteren niet de jubeldag der eerste geboorte ten leven, maar een dag van herdenking, een dag van verlevendiging, een dag van weer opstaan, zoo we insliepen, een dag van weer voelen, ervaren en meê doorleven, na reeds voorheen door genade in het leven te zijn ingezet.

Maar dit weeropleven moet dan ook de Pinkstervrucht van elk onzer zijn. En zoer enkele moge reeds in de week die voorafging, tot een heiliger bezieling verwekkend zijn, het meest natuurlijk is en blijft toch, dat we de Hemelvaart mee doormaken, dank zij de Hemelvaart mee met onzen verhoogden Heiland samenleefden, en dat we thans, nu 't Pinkstergeluid ons weer in de ooren klinkt, de trillingen, ritselingen en aandoeeningen van den Heiligen Geest zelf in ons eigen hart gevoelen. Gevoelen zoals we dit ook vroeger reeds genoten. Gevoelen als terugkeer van een heilige vreude die ook vroeger reeds ons hart doortintelde. Maar het dan ook gevoelen, krachtiger nog dan voormals, omdat we als kinderen Gods niet stilstonden, maar voerden en voortuitgingen in de overgifte van heel ons innerlijk leven aan onzen Heere en Koning.

En mag dit zoo zijn, bij u en bij uw huisgenooten, in uw eigen gezin en bij uw geestelijken vrienden, dan moet immers de uitwerking ook nu nog zijn wat ze te Jerusalem vóór twintig eeuwen was, en moet het ook bij u en in uw kring de Vrees des Heeren over alle ziel doen komen. De wereld verstaat dit niet, en jubelt bij 't leentebloempje en singt niet met de vogelen mee. Ook rijk is de weelde van Gods natuur. Maar Gods kind singt niet met de vogelen, maar met de engelen mee, en ziet niet door de glazen vensters over het veld en naar de tuinen, maar door de vensters der ziel naar de zalen des lichts op.

En moeten we dan morgen toch weer in de wereld terug om 'onsen plicht te gedenken van wat in die wereld ons wacht, dan nemen we toch ook in die wereld ons uitsicht mee van

wat uit hooger sfeer ons toeglansde, en is het de vrucht van Pinksteren, dat we te beter onzen plicht nakomen, te volijveriger in onsen dienst worden bevonden, en dat 't „Uw Naam worde geheiligd, uw Koninkrijk komte“ ten volle waarheid worde in het gebed van ons hart.

Dr. A. K.

Amsterdam, 24 Mei 1912.

Reeds geruimen tijd werd de behoefte gevoeld, dat het aantal hoogleeraren aan de Theologische School onzer Kerken zou worden uitgebreid. Niet dat er klachten gehoord werden over het ontoereikende van het onderwijs, maar de taak werd voor de thans aan de school verbonden hoogleeraren toch te zwaar. De vacature, die ontstond was door het vertrek van Prof. Biesterveld, was nog altoos onvervuld gebleven, en op den duur ging het toch niet, deze vakken aan andere hoogleeraren op te dragen. En daarbij kwam, dat de oudste hoogleeraar der Theologische School, Prof. Noordzij, een leeftijd bereikte, waarop het hem moeilijk viel zich nog met volle kracht aan zijn taak te wijden.

Ongetwijfeld zou de Synode te Zwolle dan ook reeds tot versterking van het aantal hoogleeraren zijn overgegaan. Indien de toestand van de kas der School gunstiger ware geweest. Waar Curatoren echter klaagden, dat ze gedurende de laatste jaren telkens met een belangrijk tekort te worstelen hadden, scheen het te gewaagd om een vijftien hoogleeraar te benoemen, terwijl de gelden hiervoor niet aanwezig waren. Vandaar dat de Synode wel uitsprak, dat de benoeming van een vijftien hoogleeraar noodig was, maar tegelijk verklaren moest, dat er geen gelden voorhanden waren om een vijftien hoogleeraar te salarieren. Toch heeft de Synode den weg willen openlaten om in dezen nood der Theologische School te voorzien, en daarom droeg ze aan Curatoren op, wanneer de toestand van de Schoolkas verbeterde, een buitengewone Synode te doen samenroepen, die een nieuwen hoogleeraar te Kampen benoemen zou. Het stond dus nu aan de Kerken zelve om te zorgen, dat de gelden voor de uitbreiding der School werden bijeengebracht.

Dank zij den ijver van de vrienden der School, is dit thans reeds gelukt. Volgens een mededeeling in de *Basin* is reeds getekend of gestort aan giften fl. 11.700, bedraagt de lijst Oggel reeds fl. 2863.70 en zal dit bedrag over drie jaar klimmen tot fl. 8591, terwijl aan nieuwe contributies voor de School werd gewonnen tot een bedrag van ± fl. 2000. Wel een bewijs, hoe ons volk bereid is te geven, wanneer de nood gevoeld wordt.

Op de Curatorenvergadering 11 Mei j.l. gehouden, is dan ook met algemeene stemmen uitgesproken, dat de toestand der Schoolkas thans van dien aard geworden is, dat de financiën de benoeming van een vijftien hoogleeraar veroorloven. Het geval door de Synode van Zwolle ondersteld, was daarmede ingetreden, en Curatoren hebben daarom zich thans gewend tot de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage, die door de Synode hietoe aangevraagd was, met verzoek om zoo spoedig mogelijk een buitengewone Generale Synode samen te roepen. Daar de particuliere Synodes weldra vergaderen, zal deze buitengewone Synode omstreeks half Juli kunnen saamkomen, en Curatoren, die 1 Juli wederom vergaderen, zullen een voordracht opmaken voor den te benoemen hoogleeraar. Lang zal deze buitengewone Synode wel niet duren; vooral nu er een voordracht van Curatoren komt, kan de beslissing wel op één dag vallen.

In dit gunstig verloop van zaken verblijden we ons, zowel ter wille van de Theologische School, die thans een gewenschte hulpe kan ontvangen, als ter wille van den vrede onzer Kerken. Zelfs de laatste schijn, alsof de Synode anders dan om financiële redenen de benoeming van een nieuwen hoogleeraar uitstelde, is nu weggenomen. En dit zal het onderling vertrouwen in onze Kerken versterken en bevestigen.

De overzichtschrjver van het Kerkenleuws in de *Nieuwe Rotterdammer* leest ons ditmaal vrij hardhandig de les, omdat we bij de bespreking van de Dordtsche tuchtaak blijken gaven van verregaande onkunde in de Reglementen der Hervormde Kerk.

Nu willen we gaarne erkennen, dat we in den doolhof der reglementen niet zoo goed thuis zijn als de hoogwaardigheidsbekleeders der Hervormde Kerk, maar in dit geval was er niet van onkunde, maar van een vergissing sprake.

In een persbericht stond, dat de bekende uitspraak van het Classicaal Bestuur zich o. a. grondde op Art. 19 van het Reglement op het Godsdienssonderrwijs. Nu is dit blijkbaar een drukfout geweest, want het Bestuur had zich beroepen op Art. 39 van dat reglement, waar de vragen geformuleerd staan voor de bevestiging van de nieuwe leden. Dat deze drukfout niet door ons gemerkt werd, lag daaraan, dat in Art. 19 evenzeer gehandeld wordt over een verklaring en belofte, die moet afgelegd worden door hen, die de bevestiging zullen ontvangen om godsdienssonderrwijs te geven, en juist uit deze verklaring veel duidelijker dan uit de vragen bij de aanname van lidmaten bleek, dat de Hervormde Kerk officieel nog altoos zekerden band erkent aan de belijdenis. Vandaar dat we de woorden van dat artikel aanhaalden.

Een vergissing dus, maar die zeker niet onbegrijpelijk is.

De overzichtschrjver, die ons artikel aanhaalt, laat er echter op volgen: „waar haalt dit blad al dat moels, tusschen aanhalings-teekens nog wel, vandaan?“ en geeft daarmede aan zijn lezers den indruk, als hadden

we deze geheele verklaring uit onzen journalistieken dult gezegen.

Toch was de bron, waaruit we putten, niet zoo moeilijk na te gaan, want de door ons aangehaalde woorden staan letterlijk aldus in het Reglement op het Godsdienssonderrwijs, zoals dit is afgedrukt in het *Kerkelijk wetboek, de reglementen en verordeningen der Nederlands Hervormde Kerk*, uitgegeven door J. Douwes en Mr. H. O. Feith, p. 168. De bedoelde verklaring luidt daar aldus:

„Wij ondersgetekenden, bij het classicaal bestuur van... (de Waalsche commissie), gezamenlijk en toegelaten tot het geven van godsdienssonderrwijs, verklaren bij deze openlijk dat wij, naar het grondbeginsel der christelijke kerk in het algemeen en der hervormde in het bijzonder, Gods heilig woord, in de schriften des Ouden en Nieuwen Verbonds vervat, van ganser harte aannemen en gelooven; dat wij derhalve des zins en willens zijn, aan den geest en de hoofdzak der leer, welke in de aangenomen formulieren van eenigheid der Nederlandsche hervormde kerk begrepen is, getrouw te blijven; dat wij misdien den gansen raad Gods, insonderheid zijne genade in Jesus Christus, als den eenigen grond der zaligheid, ernstig en van harte aan onze leerlingen en de gemeente zullen onderwijzen; dat wij op de bevordering van godsdienssonderrwijs en van christelijk geloof en leven ons met allen ijver zullen toelagen, en orde en eendragt zullen voorstaan en aanweken; en dat wij alsoo, onder inwachting van de hulp die van boven is, de belangen van Gods Koninkrijk in het algemeen en van de Nederlandsche hervormde kerk in het bijzonder zorgvuldig zullen behartigen en naar vermogen aan de bevordering daarvan medewerken. Eindelijk beloven wij, ons overeenkomstig het reglement op het godsdienssonderrwijs in alles stiptelijk te zullen gedragen, ons onderwerpende aan het oordeel van het bevoegde kerkelijk bestuur, indien door ons tegen de kerkelijke verordeningen mogt worden gehandeld“.

„Al dit moels“, zoals de overzichtschrjver het ietwat spottend noemt, is dus in de Reglementen der Hervormde Kerk te vinden, en onze censor, die ons „onkunde“ in de reglementen verwijt, zal ons de opmerking wel ten goede houden, dat de pot den ketel verweet, dat hij zwart was.

Van meer betekenis echter is, dat de overzichtschrjver thans met de *Gereformeerde Kerk* instemt, dat de „Hervormde Kerk niet belijdenisloos is“, en zelfs verklaart in zooverre met de beslissing van het Classicaal Bestuur mee te gaan, dat het „berispelijk zijn in de belijdenis“ ook z. i. als een gegronde beswaar mag gelden tegen de toelating van verkozen kerkeraadsleden.

Indien men hieruit echter al zou leiden, dat deze overzichtschrjver dus metterdaad voor leertucht in de Hervormde Kerk is en achter dezen anonymus een orthodoxe schuilt, zou men zich vergissen. Want al verklaart hij, dat formeel het Classicaal Bestuur het recht aan zijne zijde heeft, hij laat er terstond op volgen, dat hij materieel weer niet met het Classicaal Bestuur medegaat. Instemming met de belijdenis der Hervormde Kerk wordt immers alleen geelacht voor den geest en de hoofdzak der belijdenis, en hij acht, dat noch het Classicaal Bestuur noch enig ander bevoegd is uit te maken, wat „geest en hoofdzak“ der belijdenis is.

Zoo krijgt men de volgende wonderlijke conclusie. Formeel en reglementair is ieder ambtsdrager der Hervormde Kerk strafbaar, wanneer hij berispelijk is in de belijdenis. Materieel echter kan geen enkel bestuur uitmaken, of hij berispelijk is, daar niemand kan zeggen, wat geest en hoofdzak der belijdenis is. De berispelijke wordt dus niet berisp en de schuldige gaat vrij uit. Wat zou men zeggen van een staatswet, die aldus werd geïnterpreteerd?

Veel consequenter is dan Dr. Niemeijer, die verklaart, dat alleen de modernen den geest en de hoofdzak der belijdenis hebben. De overzichtschrjver, die met groote waardeerling het artikel van Dr. Niemeijer bespreekt, geeft den inhoud aldus weer:

In een uitnemend opstel over deze zaak geeft Dr. Niemeijer in het Weekblad voor de Vrijzinnige Hervormden alreeds een andere opvatting; en verklaart wat hij en zijn geestesverwanten als „hoofdzak“ van deze belijdenis beschouwen. Naar dogmenhistorische maatstaf, aldus Dr. Niemeijer, hebben wij in de drieveuldigheid te zien een belichaming van het geloof in God, den diepten grond der dingen, die zich in de verhouding tot de menschen openbaart als liefde (Vader); die in menschen en in 't bijzonder in Jesus werkzaam is (Zoon); en die in gansen den loop der dingen zich uit als de drang naar heiligheid (Heilige Geest). Dr. Niemeijer zegt ten slotte:

„En deze drie, het geloof in den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest, ze zijn wel drie, maar ook één, omdat ze uit het geloof in God, als den diepten grond aller dingen, voortvloeien en daarin hun eenheid vinden. Uitgedrukt in de taal van onzen tijd is dit drieveuldige geloof, naar ons oordeel tevens het wezen van Jesus' godsdiens, geloof in de liefde van God, geloof in 't menschen zdel en waarde als kind van God, en geloof in den vooruitgang.“

Het is duidelijk, dat in den loop der tijden velen van dit geloof zijn afgeweken, en dat ook de meeste orthodoxen onder ons dit doen. In plaats van God te prediken als den Vader, stellen zij Hem voor als een heerscher, wiens toorn vervoerd moet worden door een bloedig offer. In plaats van den mensch te eeren als een kind van Gods geslacht, noemen zij hem geheel bedorven, onrein en doemwaardig. En in plaats van te gelooven in den vooruitgang, zijn zij bevreesd voor iets nieuws, klemmen zij zich vast aan het verleden, dat zij verheerlijken, en doen zij, alsof Gods heilige geest sedert eenige eeuwen niet meer werkte in het geesteslijk leven der menscheid. Zij mogen instemmen met de leer van de leer der drie-eenheid, van den geest daarvan zijn zij verre afgeweken.

„Wij vrijzinnigen daarentegen verwerpen de leer, den verstandenden vorm, dien de leer ten slotte heeft aangenomen. Maar den geest, het wezen ervan beamen wij van ganser harte. Die vertegenwoordigt voor ons de samenvatting van ons godsdiensgeloof. Met volkomen vrijmoedigheid, met een gerust geweten, ook

met een gerust wetenschappelijk geweten, verklaren wij daarom, van harte te aanvaarden den geest en de hoofdzak van de belijdenis, vervat in de meer genoemde vraag.“

Is deze redeneering juist, dan volgt hier uit, dat de modernen alleen recht hebben om in de Hervormde Kerk op te treden, want zij alleen zijn het met den geest en de hoofdzak der belijdenis eens. De orthodoxen daarentegen, die aan de letter zich vastklemmen, hooren eigenlijk in de Hervormde Kerk niet thuis. Ze zijn, zoals Dr. Niemeijer het kras uitdrukte, „van het geloof afgeweken“. Eigenlijk moesten dus niet de modernen, maar juist de orthodoxen als berispelijk in de belijdenis onder de tucht worden gesteld.

In de eerste plaats toonden we tegenover Dr. Kromsigt aan, dat zijn voorstelling, alsof de Vrije Kerk haar ontstaan te danken zou hebben aan het Independentisme, niet juist was. De Vrije Kerken die in Zwitserland, Frankrijk en Schotland in de vorige eeuw ontstaan zijn, hebben historisch met het Independentisme niets te maken en hebben zich niet Independentistisch, maar Gereformeerd ingericht. Ze waren een protest tegenover de overheersching van de Kerk door den Staat en glagen van de zuiver Calvinistische gedachte uit, dat de souvereiniteit van de Kerk niet aan de Overheid, maar aan Christus toekomt.

Uit dit historisch vaststaande felt volgde in de tweede plaats, gelijk we een vorig maal opmerkten, dat het daarom niet aanging, in ons land van een strijd voor of tegen de Vrije Kerk te spreken. De naam *Vrije Kerk* kan alleen gebruikt worden als tegenstelling met de *Staatskerk*, en waar zulk een Staatskerk in ons land niet bestaat, kan er van een Vrije Kerk ook geen sprake wezen. Alle Kerken in ons vaderland zijn *Vrije Kerken*, evengoed de Hervormde Kerk als de Gereformeerde Kerken. Wie daarom de leuze aanheft: tegen de Vrije Kerk, gebruikt of een term, die onjuist en misleidend is, of hij zou terug willen keeren naar den toestand van vroeger eeuwen, toen de Overheid een bepaalde Kerk als *publieke Kerk* erkende en over deze Kerk zeker zeggenschap uitoefende. Gesteld dat Dr. Kromsigt dit laatste bedoelde, dan zou zijn strijd echter niet tegen onze Kerken moeten gaan, maar tegen de Grondwet van den Staat. Het is deze Grondwet, die er zich tegen verzet, dat de Overheid in Nederland een Staatskerk erkennen zou.

Onze laatste opmerking, die we aan Dr. Kromsigt in overweging wenschen te geven, is deze, dat de tegenstelling tusschen de Vrije Kerk-idee en de Gereformeerde Volkskerk-idee niet juist is. Indien Vrije Kerk toch niet anders zeggen wil, dan dat zulk een Kerk onafhankelijk staat tegenover den Staat, dan volgt hieruit, dat het zeer goed denkbaar en mogelijk is, dat een volkskerk tegelijk een vrije Kerk kan wezen. Wanneer in Denemarken, waar heel het volk tot de Lutherische Kerk behoort, de Regeering den band met de Staatskerk doorbrak; wat bij een radicaal Ministerie, gelijk Denemarken reeds meermalen had, zeker niet ondenkbaar zou wezen; dan zou de Lutherische Kerk in Denemarken een vrije Kerk worden, zonder dat ze ophield de volkskerk van Denemarken te wezen. En omgekeerd is het evenzeer denkbaar, dat de Staat officieel een Kerk erkende en handhaafde, die slechts een zeer gering deel van het volk omvatte en dus allerminst op den naam van volkskerk aanspraak zou kunnen maken. Een voorbeeld hiervan zien we in Engeland en Schotland, waar de Staatskerk steeds meer in ledental achteruit gaat en de Vrije Kerken aan ledental winnen, zoodat in deze beide landen de meerderheid der bevolking niet meer tot de Staatskerk, maar tot de Vrije Kerken behoort. Juiste cijfers hier te geven is uiterst moeilijk, omdat een volkstelling, waarbij ieder heeft op te geven, tot welk kerkgenootschap hij behoort, in deze landen niet wordt gehouden. Men kan de onderlinge verhouding dus alleen bij benadering afmeten naar het getal parochies. Nu had de Staatskerk in Engeland in 1801 4.289.883 parochies, terwijl de vrije Protestantsche Kerken saam maar 881.249 parochies bezaten; in 1896 was de verhouding echter reeds zoo veranderd, dat de Staatskerk 6.778.288 parochies had en de overige Protestantsche Kerken 7.600.003. In minder dan een eeuw hadden de Vrije Kerken de Staatskerk niet alleen ingehaald, maar zelfs overtroffen. Gaat dit proces door, dan zal na niet zoo langen tijd de overgrote meerderheid van het volk zich van de Staatskerk hebben losgemaakt en bij de *Vrije Kerken* zich hebben gevoegd. Nu zijn in Engeland deze Vrije Kerken zeer verbreed, maar in Schotland, waar ze zich hebben saamgevoegd tot de Vereenigde Vrije Kerken, vormen ze een eenheid, en reeds thans doet deze ééne Vrije Kerk in ledental zeker niet voor de officiële Staatskerk onder.

Ook de bedenking, dat de Vrije Kerk toch bedoelde de volkskerk los te laten en zich terug te trekken binnen een kleinen kring van beslist geloovigen, is historisch niet juist. Wanneer men de geboortegeschiedenis van deze Vrije Kerken nagaat, dan ziet men schier overal, dat de bedoeling en toelg juist omgekeerd was om heel het volk uit de macht der Staatskerk vrij te maken. Bij de stichting van de Vrije Kerk in Waadland werd dit zelfs uitdrukkelijk uitgesproken. Dat dit doel in Zwitserland, Frankrijk en Schotland desmettegenstaande niet is bereikt en slechts een deel van de bevolking is meegegaan, was niet te wijten aan de stichters der Vrije Kerk, maar aan de Overheid, die met allerlei dwangmaatregelen de Staatskerk in stand hield en de Vrije Kerk vervolgde. Ook hier is de voorstelling, die Dr. Kromsigt van de vrije Kerk-idee gaf,

met de historie deser Kerken in strijd. En wat ons eigen land aangaat, moge het juist wezen, dat in een latere periode der Scheiding men de Hervormde Kerk wel eens voor een valsche Kerk verklaard heeft en zich individueel van haar heeft afgescheiden, om een nieuwe Kerk te stichten, maar de oorspronkelijke gedachte van de Vaders der Afscheiding was dit niet. En zeker kan dit verwijt niet worden ingebracht tegen de leiders der Doleantie in 1886. Het kenmerkende van de Doleantie was toch juist, dat de Kerkeraad het juk der Synodale hiërarchie afwierp voor heel de gemeente. Dat niet heel de gemeente met deze daad van den Kerkeraad is meegegaan en daardoor in de Kerk een scheuring is ontstaan, moge te betreuren wezen, maar doel en toelg van den Kerkeraad was dit niet.

Natuurlijk raakt dit alles niet rechtstreeks het principieele vraagstuk, waarover het geding tusschen Dr. Kromsigt en ons loopt. Een Gereformeerde volkskerk, zoals hij dit wenscht, achten we praktisch onmogelijk. Wie heel het volk in de Kerk wil opnemen en behouden, kan dit niet anders doen dan door de belijdenis dier Kerk tot een schijnbelijdenis te verlagen en de sleutelen der tucht ongebruikt te laten. Maar op dit vraagstuk gaan we thans niet verder in; de *Standaard* heeft pas op uitmendende wijze in een breede reeks van artikelen uiteengezet, waarom zulk een Volkskerk niet deugt. Ons doel was alleen te laten zien, waarom de leuze van Dr. Kromsigt onjuist is en door ons niet aanvaard worden kan. De tegenstelling is niet: Vrije Kerk of Gereformeerde Volkskerk, maar een Kerk, die ernst maakt met haar belijdenis en tucht, of een Kerk, die feitelijk haar belijdenis prijsgeeft en die geen tucht oefenen durft.

Dat er in zake de Gezangen-quaestie reden was om tot voorzichtigheid aan te manen, kan wel het duidelijkst blijken uit wat *De Weeker* hierover schrijft:

„Enige jong predikanten in de Gereformeerde kerken hebben een gezangenbundel opgesteld met het doel, dezen aan de eerstvolgende Synode der kerken voor te leggen ter goedkeuring, om alsoo te komen tot invoering van een bundel gezangen, insonderheid met het oog op de Christelijke feesten. De *Heraut* heeft reeds een afkeurend oordeel over zulk een bundel gezangen doen hooren. Bij al de kwesties die er reeds zijn, zoo een gezangen-kwestie de gemeoedren nog meer in beweging brengen. De *Heraut* volgt hier de lijn, indertijd door Dr. Kuiper Sr. getrokken, die van de gezangen zeide: „In Gods huis niets dan Gods Woord“ ook in het lied.

Tegenover deze meening van de meer bejaarden, treedt nu de meening van het jongere predikantengeslacht, dat geheel vervreemd van den strijd, in den tijd der Afscheiding gestreden, niet genoeg schijnt te hebben aan de psalmen, sedert 1834 de enige liederenbundel in de Kerk. Nu zal, met het oog op den strijd, die er uit zal ontstaan, de gezangenbundel der „Geref.“ predikanten, nog wel niet zoo aanstands in de „Geref. kerken“ worden ingevoerd, vooral waar ook de *Heraut* een waarschuwende stem heeft laten hooren, doch het is toch tekenend, dat zulke verlangens zich in den laatsten tijd openbaren. Het profeteert ons waar het met de „Geref. kerken“ meegaat, als straks de jongeren de plaats der ouderen zullen hebben ingenomen. Och, als de vaders der Afscheiding ook eens hunne oogen konden opslaan, wat zouden zij weenen bij zooveel verval.“

Natuurlijk is deze voorstelling onjuist. De vaders der Afscheiding hebben den strijd aangeboden niet tegen het zingen van Gezangen als zoodanig, maar tegen den bepaalden Gezangenbundel in de Hervormde Kerk, tegen welks inhoud ze bezwaren hadden. En er is niemand onder ons, die er ook maar aan denkt dezen Gezangenbundel in onze Kerken in te voeren.

Maar toch kan deze opmerking dienst doen om te laten zien, hoe men buiten onze Kerk deze Gezangenquaestie gretig zou aangrijpen, om onder ons leden verwarring en onrust te stoken.

Een lezer van ons blad vraagt ons, of de verkiezing van Matthias tot het ambt van Apostel in plaats van Judas, voorbarig is geweest, omdat Christus zelf later Paulus tot Apostel heeft geroepen, dan wel, of deze verkiezing onder Goddelijke leiding is geschied en daarom Matthias werkelijk als Apostel is te beschouwen.

Nu stemmen we gaarne toe, dat deze vraag niet gemakkelijk is beantwoorden en dat hierover ook onder Theologen wel verschillend is gedacht. Het getal der Apostelen wordt overal op 12 gesteld; ook in de Openbaring van Johannes is sprake van 12 Apostelen, en toch zou, naar aan het Apostelchap van Paulus niet getwijfeld kan worden, hun getal werkelijk 13 bedragen, wanneer ook Matthias als Apostel moest beschouwd worden. Waar nog bijkomt, dat Paulus zelf als kenmerk van het Apostolaat opgeeft, dat men rechtstreeks door Christus moet geroepen zijn, en dit in eigenlijken zin van Matthias niet kan gezegd worden, want hij is door het lot aangewezen.

En toch blijft het trots deze bezwaren moeilijk aan te nemen, dat de Apostelen zich vergist hebben, toen ze de leeggeworden plaats van Judas vervuld hebben door Matthias te kiezen. Zoals Lucas in Handelingen 2 ons het verhaal van Matthias' verkiezing mededeelt, blijkt daaruit geen de minste alkeuring van deze handeling. Niet de vergadering van de honderd-twintig, maar Petrus als eerste onder de Apostelen, stelt voor tot de keuze van een Apostel over te gaan. Hij beroept zich daarvoor uitdrukkelijk op een profetisch woord der Heilige Schrift. En de beslissing wie tot Apostel zal gekozen worden, wordt niet door de gemeente zelf genomen, maar biddend van Christus gevraagd en door Christus gegeven.

Onze Gereformeerde Schriftuitleggers hebben dan ook bij de verklaring van Handelingen 1 nooit beweerd, dat deze daad voorbarig of onjuist is geweest. Zoo teekent Calvijn bij dit verhaal aan, dat het nood-

zakelijk was, dat Matthias zou gesticht zijn zoo ontstaat van één man te Christus bevolen, zegt hij, had Christus twaalf gekozen, of anders van zijn was derhalve ee het door de misd zoo zijn geworden het Evangelie m hebben. Hoewel deze instelling van stond het getal d onschendbaar. Juddiend had, maar Apostelen moest op de vraag, waarv waaruit door he geeft Calvijn ten is, opdat het Matthias niet zo menschen, dan v tot Apostel gema onderscheid tuss predikanten, dat de Kerk gekozen behoorden geroef van Godswege. Vrede van den brief noemt een Apost schen noch van Apostel gemaakt, niet Calvijn is „want, zegt hij, heeft God verkschap van Matthi doet, of de vaa stelde, hij de verkeerd nadder belangrijke zaak sen, en geeft daar tot het lot de toe indien ze door i niet waren angu dit niet uitdruk zeker de discipe willen veroorde klesing van Ma wettige en door hieruit leid ik de leiding des i zijn ingeslagen. bestaan, dat den den Heiligen G daarom rustig i duidelijk uit de b erkennen, dat de ben te doen dan was en wat do Men ziet dus laat. Zijne geve Gereformeerde men. Zoo zegt zijn Schriftuitle onder de Apost beslissing door roeping is gew Apostel Paulus heeft van Judas bus, die te Jer alleen de Schu maar ook Voet als hij in het l ambt handelt, gekozen Apost goed, en verki niet tot het twa kan worden, in supernumerariu Apostel, die b

Natuurlijk deze autoriteit niet opgelost. Gereformeerde keuze van Matt Gods wil gesch „deze opvatting vereenigen, v van anderen i Wordt ons ge van Matthias Wel heeft m daarna nooit noemd word werkzaamheid maar dit gel deel der and afgesloten twi gaarne met door Paulus i optreden, al i moeilijkheid. Al zulke uit te gekunsteld niet de plaa twaalf ander Judas of van Voetius het geweest, die voegd, met e Apostel der Paulus zelf b Het twaalfal Calvijn reed twaalf stam na Judas' i aangeweld i Maar de Ap een geheel twaalfal A bediening v wereld toebu

Maar de Ap een geheel twaalfal A bediening v wereld toebu

Maar de Ap een geheel twaalfal A bediening v wereld toebu

Maar de Ap een geheel twaalfal A bediening v wereld toebu

Maar de Ap een geheel twaalfal A bediening v wereld toebu